

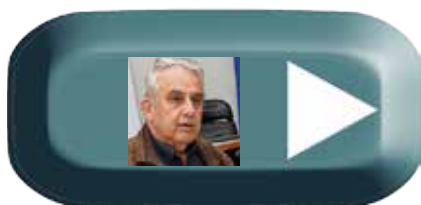
Αντώνης Παπαδεράκης
Ειδικός Σύμβουλος Καινοτομίας
Περιφέρειας Κρήτης

Οι προκλήσεις για τον αγροτικό τομέα & η καινοτομία

Αντώνης Παπαδεράκης

Video

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο Αγροτικός Τομέας παρά την συνεχώς μειούμενη (διεθνής τάση άλλωστε) συμμετοχή του στο Α.Ε.Π της χώρας, όπως και στην απασχόληση αποτελεί έναν στρατηγικής σημασίας παραγωγικό τομέα της Οικονομίας. Η σημασία του συνίσταται από τη συμβολή του, στην **Διατροφική ασφάλεια της χώρας** (καλύπτει το 83% των αναγκών των νοικοκυριών της χώρας), στην **ενίσχυση του Ελληνικού εξαγωγικού Εμπορίου** (Το 16% των εξαγωγών της χώρας είναι προϊόντα του αγρ. τομέα εκ των οποίων το 36% είναι φρούτα –λαχανικά, 15% γαλακτοκομικά-αυγά και 11% ψάρια-θαλασσινά) και στην **ισχυροποίηση των κλαδικών διασυνδέσεων που συμβάλλουν στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας των παραγόμενων προϊόντων**. (το 35% διοχετεύεται στη βιομηχανία τροφίμων καλύπτοντας το 83% των αναγκών της και το 5,6% στην εστίαση-διαμονή καλύπτοντας το 96% των αναγκών της. (Στοιχεία 2023, Eurostat-ΔιαΝέοσις)

Ο ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΣΤΗ ΚΡΗΤΗ (ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ)

Σήμερα το 42% της αξίας της **εγχώριας αγροτικής παραγωγής** είναι φρούτα-λαχανικά, το 13% ζωικά προϊόντα και το 9% ελαιόλαδο.

Η **Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία (Α.Π.Α)** του

Αγρ. Τομέα της χώρας καλύπτει το 3,6% της Εθνικής Α.Π.Α ενώ στη Κρήτη καλύπτει το 9,3% της περιφερειακής Α.Π.Α (Στη Κρήτη το 35% καλύπτει το Εμπόριο-Μεταφορές-Καταλύματα-Εστίαση). (Στοιχεία 2022, ΕΛΣΤΑΤ -ΔιαΝέοσις)

Το 6% της συνολικής απασχόλησης είναι στον αγροτικό τομέα ενώ στη Κρήτη καλύπτει το 14,3% της περιφερειακής απασχόλησης. (Στοιχεία 2022,ΕΛΣΤΑΤ)

Οι **Νομικές Οντότητες του τομέα αποτελούν το 35%** του συνόλου της Χώρας ενώ για τη Κρήτη αποτελούν το 60% του συνόλου της περιφέρειας. (92.000 οντότητες , περισσότερες σε αριθμό από κάθε άλλη περιφέρεια της χώρας!!) (Στοιχεία 2022,ΕΛΣΤΑΤ)

Ο **Κύκλος Εργασιών (Κ.Ε)** των παραπάνω νομικών οντοτήτων του αγροτικού τομέα αντιστοιχεί στο 2,63% του Κ.Ε του συνολικού Κ.Ε των οντοτήτων της χώρας ενώ στη Κρήτη στο 5,17% της περιφέρειας. (Στοιχεία 2022,ΕΛΣΤΑΤ)

Οι **Εξαγωγές του Αγροτικού Τομέα** καλύπτουν το 16% του συνόλου των εξαγωγών της Χώρας ενώ στη Κρήτη καλύπτουν το 56% του συνόλου των εξαγωγών της περιφέρειας. (Στοιχεία 2022,ΕΛΣΤΑΤ)

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ

Μικρές και κυρίως κατακερματισμένες αγροτικές εκμεταλλεύσεις. (Μέση έκταση εκμετάλλευσης κατά 60% μικρότερη από της Ε.Ε). **Χαμηλός βαθμός συνεργατισμού στη παραγωγή.** (Συνεταιριστικό μερίδιο παραγωγής 20% ενώ στην Ε.Ε είναι 40%). **Γήρανση του αγροτικού πληθυσμού.** (Το 7% είναι μικρότεροι των 40ετών ενώ το 37% μεγαλύτεροι των 65 ετών). **Χαμηλό επίπεδο αγροτ. εκπαίδευσης.** (Το 95% έχει μόνο πρακτική εμπειρία). **Δυσανάλογα υψηλό κόστος παγίου κεφαλαίου ως προς τη παραγωγή και εμπόδια στην ανάπτυξη- εφαρμογή νέων τεχνολογιών** (υπο-αξιοποίηση τεχνολογικού εξοπλισμού και πολύ χαμηλό ποσοστό δαπανών για Έρευνα και Ανάπτυξη, κυρίως λόγω των μικρών εκμεταλλεύσεων). **Αδυναμία διαχείρισης περιβαλλοντικών προκλήσεων.** (Στην εφαρμογή μέτρων προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, στην ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων και τήρηση κανόνων περιβαλλοντικής προστασίας.)

Τα παραπάνω σε συνδυασμό με το υψηλό κόστος εισροών (ενέργεια, λίπανση, φυτοπροστασία κ.τ.λ) οδηγούν σε **υψηλό κόστος παραγωγής προϊόντων** και δυσκολεύουν τη **διείσδυσή τους στις διεθνείς αγορές** δεδομένου και του γεγονότος ότι αυτή στηρίζεται κυρίως στον ανταγωνισμό τιμής και όχι πιστοποιημένης ποιότητας και διατροφικής αξίας.

Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ ΚΑΙ Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΗΣ ΕΞΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ (RIS3) ΣΤΗΝ ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΗ

Είναι σαφές ότι η βελτίωση του ρόλου του Αγροτικού τομέα, η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των εκμεταλλεύσεων και η αναβάθμιση του αγροτικού επαγγέλματος προϋποθέτουν την μαζική επένδυση στην νέα γεωργική γνώση και σε νέο και σύγχρονο κεφαλαιουχικό εξοπλισμό.

Βασική προϋπόθεση για τα παραπάνω είναι η αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων του τομέα με κύριο το πολύ μικρό και κατακερματισμένο μέγεθος των ελληνικών αγροτικών εκμεταλλεύσεων. Αυτό κυρίως μέσω της ανάπτυξης και ενίσχυσης της αξιοπιστίας του συνεργατισμού και της δικτύωσης σε όλη την αλυσίδα. Μόνο έτσι θα επωφεληθεί από τις τεχνολογικές εξελίξεις, θα μπορέσει να υιοθετήσει τις νέες παραγωγικές μεθόδους, θα βελτιώσει την Α.Π.Α του τομέα και θα ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα των προϊόντων με όρους πιστοποιημένης ποιότητας και διατροφικής ασφάλειας. Στην αντίθετη περίπτωση θα εξαλειφθούν οι μικροί και μεσαίοι αγρότες και θα συγκεντρωθεί σε χέρια λίγων ή θα εγκαταλειφθεί η γεωργική γη.

Σημαντικό επιπλέον παράγοντα αποτελεί και η προσπάθεια βελτίωσης της ηλικιακής σύνθεσης των αγροτών (μέσω πολιτικών ουσιαστικής στήριξης νέων αγροτών) πράγμα που θα συμβάλλει σε μεγάλο βαθμό και με στην βελτίωση του επιπέδου εκπαίδευσης και γεωργικών γνώσεων των καλλιεργητών.

Η Περιφέρεια Κρήτης με την Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για τον Αγροδιατροφικό τομέα έχει ως προτεραιότητα την ανάπτυξη της Βασικής και Εφαρμοσμένης Έρευνας και κυρίως την εφαρμογή καινοτόμων πρακτικών σε όλα τα στάδια της αγροδιατροφικής αλυσίδας: Φυτικό-Ζωικό Κεφάλαιο, Καλλιέργεια-Εκμετάλλευση, Παράγωγα υποπροϊόντα, Τεχνολογικά Πρόσθετα, Μεταποίηση, Διανομή. Την υιοθέτηση πρακτικών που ενισχύουν την αποτελεσματική επεξεργασία και χρήση πόρων (ειδικά νερό και έδαφος) και ενθαρρύνουν την κυκλικότητα στη διαδικασία παραγωγής.

Προτάσσονται ως προκλήσεις και ευκαιρίες: Στη Γεωργία Ακριβείας: Την τεχνητή νοημοσύνη (AI), τα Μεγάλα Δεδομένα (Big-data) και το Διάδίκτυο των πραγμάτων (Internet of Things) που οδηγούν σε πιο αποτελεσματικές και έγκαιρες

αποφάσεις για την χρήση των πόρων (νερό και έδαφος) υποκαθιστούν την εργασία και διευκολύνουν τη μεγέθυνση των καλλιεργειών.

Στη Κυτταρική Γεωργία και Γονιδιακή Τεχνολογία: Τη διατήρηση των ποικιλιών, στις τεχνικές βελτίωσης των φυτών, ο περιορισμός των βιοχημικών λύσεων, η βιολογική διαχείριση επιβλαβών οργανισμών, οι ομικές και γενετικές τεχνολογίες, η ανάπτυξη γηγενών γενοτύπων αξιοποιήσιμων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.

Στην Κυκλική Οικονομία της Αγροδιατροφής: Στις τεχνολογίες διαλογής επαναχρησιμοποίησης και αξιοποίησης των παράπλευρων αποβλήτων και υλικών με επιτρέποντας την ανακύκλωση των θρεπτικών ουσιών και παράλληλα, ενισχύοντας λύσεις μείωσης του περιβαλλοντικού αποτυπώματος της γεωργίας.

Η ενσωμάτωση των παραπάνω νέων τεχνολογιών στη παραγωγική δραστηριότητα του Α.Τ συνιστά στόχο στρατηγικής σημασίας.

Στη παραπάνω προσπάθεια καθοριστικός είναι ο ρόλος των 7 Ακαδημαϊκών και Ερευνητικών Ιδρυμάτων στη Κρήτη στα οποία υπάρχουν πάνω από 40 Εργαστήρια με Ερευνητικό αντικείμενο άμεσα συνδεδεμένο με την Γεωργία. (Στοιχεία του Παρατηρητηρίου Καινοτόμου Επιχειρηματικότητας της Περιφέρειας Κρήτης

Διαπιστώνεται αμφίδρομο έλλειμμα στην διασύνδεση των παραγωγικών μονάδων με τα Ερευνητικά Εργαστήρια. Στην καταφυγή των επιχειρήσεων στην Έρευνα για αναζήτηση καινοτόμων λύσεων και αντίστροφα στην διάχυση των όποιων ερευνητικών αποτελεσμάτων και τεχνολογιών στο πεδίο της γεωργικής παραγωγής. Χαρακτηριστικά μόνο το 7% των διδακτορικών διατριβών που εκπονήθηκαν από τα Ιδρύματα της Κρήτης το 2023

αφορούσε άμεσα τις Γεωπονικές και Κτηνιατρικές Επιστήμες.

Για την αντιμετώπιση του παραπάνω ελλείμματος η Περιφέρεια Κρήτης έχει συστήσει ως ειδική δομή το **Παρατηρητήριο Καινοτόμου Επιχειρηματικότητας** (www.ibo.crete.gov.gr) προκειμένου εκτός από την υποστήριξη της ανάγκης διασύνδεσης των επιχειρήσεων με τα Ερευνητικά Εργαστήρια, προωθεί την καινοτομία στην επιχειρηματικότητα και την δημιουργία νέων καινοτόμων επιχειρήσεων, αναπτύσσει δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για τον ψηφιακό και τεχνολογικό εκσυγχρονισμό τους. Παράλληλα κάθε 2 χρόνια διοργανώνει τη μεγάλη συνάντηση του περιφερειακού οικοσυστήματος καινοτομίας μέσω του **τρίημερου καινοτομίας INNODAYS** (www.Innodays.gr) το οποίο φέτος θα διεξαχθεί στις 28-30 Νοεμβρίου 2025 στο Διεθνές Εκθεσιακό Κέντρο Ηρακλείου και στο οποίο με περισσότερα από 150 περίπτερα εργαστηρίων και επιχειρήσεων, με στρογγυλά τραπέζια συζητήσεων, με διαγωνισμούς καινοτομίας, με παρουσιάσεις επιχειρήσεων και ακαδημαϊκών ομάδων προβάλλεται και προωθείται η Κρήτη της Γνώσης και της Παραγωγής με ιδιαίτερη έμφαση στην Αγροδιατροφή και ειδικά στο γεγονός ότι το 2026 η Κρήτη θα είναι **Ευρωπαϊκή Γαστρονομική Περιφέρεια**.

Για όλους μας είναι, πρέπει να είναι φανερό ότι, η ανασυγκρότηση για την μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα του Αγροτικού Τομέα και η εκπλήρωση μακροπρόθεσμο του Στρατηγικού του ρόλου στην Ελληνική Οικονομία, διέρχεται μέσα από την **αντιμετώπιση του διαρθρωτικού προβλήματος του τομέα και το δρόμο της Έρευνας και Καινοτομίας**.

